

การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

Perception of Information on Internet by the Elderly in Tambon Berkprai,
Bann Pong District, Ratchaburi Province

รับบทความ	23/05/2023
แก้ไขบทความ	13/06/2023
ยอมรับบทความ	17/07/2023

นุชรี บุญศรีงาม¹

และสุภนิช สวัสดิ์²

Nucharee Boonsringam

and Suphanich Sawatdee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุใน ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ 3) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเริ่มรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเวลา 3-4 ปี โดยรับรู้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตทุกวัน ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ชั่วโมง และใช้ในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. เรียนรู้วิธีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากครอบครัว สาเหตุเลือกใช้เพราะรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ วัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ เข้าใช้เว็บไซต์ประเภทสื่อและข่าวสาร และรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบวิดีโอมากที่สุด ผู้สูงอายุมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สูงอายุมีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา ไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ขาดทักษะในการพิมพ์ และอุปกรณ์ที่ใช้มีประสิทธิภาพไม่ดีพอ และผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพรที่มีเพศต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมไม่

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

² บรรณารักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช

Librarian, Boromarajonani college of nursing, Chakrira

แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรับรู้สารสนเทศ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the information perception behavior on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province 2) to study the problem of information perception on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province and 3) to compare the problems of information perception on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province according to gender, education level and income. The sample group used in this research is 302 the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province. The research tools were questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. The results showed that the elderly began to perceive information on the internet for 3-4 years, receiving information on the internet every day. The duration of using internet is about 1-2 hours and is used during 6:01 PM - 12:00 AM. Learn how to use the internet from family. The reason for using internet because it is fast and up to date. The purpose of receiving information on the internet is to keep track of news and new knowledge by accessing media and news websites and percept the information on the internet network in the form of videos at most. The elderly had overall problems in perception of information on the Internet at a high level. The highest mean was the elderly having difficulty using language, followed by having visual problems, not understanding commands or programs. The least average is the lack of typing skills and the equipment used is insufficient and the elderly in Berk Prai Sub-district with different genders had no difference in overall perception of information on the internet. As for the elderly who have different levels of education, occupation and income, there were problems in perceived information on the internet network at statistical significance at the .05 level.

Keywords: *information perception, internet network, the elderly*

บทนำ

สังคมในอดีตเป็นสังคมขนาดเล็ก วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ คนในวัยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวโดยใช้แรงงาน ทำไร่ ทำสวน ทำนาเป็นอาชีพหลัก ผู้สูงอายุบางคนอาจยังทำงานได้หรือทำหน้าที่เลี้ยงหลาน ทำงานบ้าน สมาชิกบางครอบครัวอาจอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ หรือแยกครอบครัวออกมาแต่ยังอยู่ในระแวกใกล้เคียงกัน แต่มีบางครอบครัวที่ต้องแยกย้าย ถิ่นฐานต่างคนต่างไปทำงานกันคนละที่ การติดต่อสื่อสารในอดีตเป็นลักษณะวงแคบ ใช้การติดต่อกันในรูปแบบจดหมาย การใช้โทรเลข ภายหลังได้มีการพัฒนาเป็นการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์ที่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร (สิทธิชัย คูเจริญสิน, 2558)

จากการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) ส่งผลให้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้รับการพัฒนาและแพร่กระจายสู่สังคมในวงกว้างอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet Network) นับว่ามีบทบาทและเพิ่มความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น

ประเทศไทยเริ่มการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2530 เป็นการใช้บริการรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (Prince of Songkla University) และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียหรือสถาบันเอไอที (AIT) ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและออสเตรเลีย (IDP) เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้วยอีเมล ต่อมาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้พัฒนามากขึ้นจนทำให้เกิดสถาบันออนไลน์กับอินเทอร์เน็ตเป็นกลุ่มแรกได้สำเร็จ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ อาจกล่าวได้ว่า การเชื่อมต่อเข้าสู่อินเทอร์เน็ตของประเทศไทยมีจุดกำเนิดมาจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่า Campus Network ปัจจุบันนี้อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นระบบพื้นฐานด้านข้อมูลที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วทุกมุมโลก นับว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างยิ่ง (โทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์)

เมื่อมีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้ระยะทางมิใช่อุปสรรคในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์อีกต่อไป และกล่าวได้ว่าปัจจุบันเราอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน คือ “หมู่บ้านโลก” ซึ่งมนุษย์ทั่วทุกมุมโลกสามารถค้นหาความรู้และสารสนเทศต่าง ๆ จากฐานข้อมูลนับพันนับหมื่น ธุรกิจต่าง ๆ สามารถติดต่อผ่านระบบเครือข่าย ส่งผลให้เกิดความรวดเร็วสามารถตรวจสอบข้อมูลทางธุรกิจได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เครือข่ายการค้าขยายวงออกไปอย่างกว้างไกล สินค้าและบริการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของสังคมทุกมุมโลก (ศิริพร ชิตพันธ์, 2542) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัย รวมถึงมีกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นทุกขณะ จึงมีการสำรวจ “กลุ่มผู้สูงอายุ” หรือผู้ที่อายุ 60 ปี

ขึ้นไป จำนวน 11.6 ล้านคนว่ามีพฤติกรรมท่องอินเทอร์เน็ตผ่าน “สมาร์ทโฟน” เป็นหลัก กิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุที่รักการออนไลน์นิยมทำกันมากที่สุดก็คือ โซเชียลมีเดีย และระยะเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เฉลี่ยอยู่ที่ 2 ชั่วโมงต่อวัน และยังมีผู้สูงอายุอีกเกือบ 85% ที่ล็อกอินเข้าใช้งานเป็นประจำทุกวัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562: ออนไลน์) ผู้สูงอายุ ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีประชากรประมาณ 16,256 คน มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ประมาณ 1,236 คน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลเบิกไพร ณ เดือนมกราคม 2565) ตำบลเบิกไพรอยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลเบิกไพร มีการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์เนื่องจากในช่วงปลายปี 2562 ถึงปัจจุบัน ประชากรโลกกำลังประสบปัญหาโรคระบาดอย่างรุนแรง นั่นคือ “โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)” จักรภัทร เครือฟัก และรุจโรจน์ แก้วอุไร (2564) กล่าวว่า โดยการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้คนอยู่ในสังคมอย่างหวาดกลัวและวิตกกังวล อีกทั้งยังต้องเว้นระยะห่างทางสังคม งดเว้นการพบปะกับผู้อื่นหากไม่จำเป็น ทำให้การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคลก็ลดน้อยลงตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น มีการนำสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์เข้าใช้มาในชีวิตประจำวันกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นมาใช้ในการประกอบการศึกษา การทำงาน หรือการประกอบอาชีพ จึงทำให้ประชาชนต้องมีการรับรู้และแสวงหาสารสนเทศบนเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจทำให้มีการพบเจอสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถืออยู่มาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ที่ต้องมีการปรับตัวในด้านการเข้าถึงและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารธุรกิจ สุขภาพ ความบันเทิง อ่านข่าวสาร ทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ สื่อสารระหว่างเพื่อน และการพัฒนาอาชีพ ซึ่งผู้สูงอายุในปัจจุบัน ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข แต่ด้วยมีอายุสูงขึ้น สุขภาพร่างกายก็จะเสื่อมลงด้วย พร้อมทั้งความแตกต่างด้านระดับการศึกษา จึงอาจจะเกิดปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งปัญหาในการใช้ภาษา ปัญหาทางด้านสายตา และการไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำสารสนเทศออกมาใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย การรู้สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพราะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหลาย ๆ แหล่ง จึงเกิดการคิดวิเคราะห์ ประเมิน และ

คัดเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริงไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร มีปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในด้านใดบ้าง เพื่อต้องการทราบพฤติกรรมการรับรู้ และการรู้เท่าทันสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ และเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปส่งเสริมการรู้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลให้กับเข้ากับสังคมยุคดิจิทัลต่อไปจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน จะมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 1,236 คน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลเบิกไพร ณ เดือนมกราคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 302 คน ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ Yamane (1973) มีความคลาดเคลื่อนในระดับ $\pm 5\%$ ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก (Lottery) โดยการพิมพ์ชื่อนามสกุลของประชากรทั้งหมดแล้วหยิบครั้งเดียวจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมและปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา

และรายได้ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นคำถามแบบเลือกตอบชนิดมาตราส่วนแบบประมาณค่า (rating scale) จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นคำถามแบบปลายเปิด

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ นำมาสร้างแบบสอบถามการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนด IOC เท่ากับ 0.67 และ 1.00 ซึ่งการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC = 0.74 ถือว่ามีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551: ออนไลน์) แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นโดยทดลองเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุตำบลอื่น จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1974) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และแสดงว่ามีความเชื่อมั่นก่อนไปทางสูง ทำให้พบข้อบกพร่องของแบบสอบถามและได้นำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 302 ฉบับ ไปขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม 2565 โดยผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม วิธีการเก็บข้อมูล และรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละข้อ และนับจำนวนแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ และผู้วิจัยได้นำข้อมูลในแบบสอบถามไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 3 ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามเพศ ด้วยวิธีการทดสอบที (t-test) ตามระดับการศึกษา และ

รายได้ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบรายคู่ เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ LSD

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.30) รองลงมาเพศหญิง (ร้อยละ 47.70) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 34.80) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 33.80) แต่มีรายได้จากการที่ลูกหลานอุปการะซึ่งมีรายได้ประมาณ 5,000-10,000 (ร้อยละ 39.10) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเป็นระยะเวลา 3-4 ปี รองลงมา 1-2 ปี ความถี่ในการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยจะใช้ทุกวัน รองลงมา ใช้ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ ระยะเวลาการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในแต่ละครั้ง ใช้ประมาณ 1-2 ชั่วโมง รองลงมา ใช้ 3-4 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ใช้ เวลา 18.01-24.00 น. รองลงมา ใช้เวลา 12.01-18.00 น. การเรียนรู้วิธีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เรียนรู้จากครอบครัว รองลงมา เรียนรู้ด้วยตนเอง สาเหตุที่เลือกใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคือ รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รองลงมา สะดวกในการรับส่งสารสนเทศ วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ รองลงมา เพื่อค้นหาข้อมูลด้านการบันเทิง ด้านสุขภาพและอนามัย ด้านการเกษตร ด้านการกีฬา และข้อมูลด้านการลงทุน ส่วนใหญ่เลือกใช้เว็บไซต์ ประเภทสื่อและข่าวสาร รองลงมา ใช้เว็บไซต์ประเภทสุขภาพและอนามัย เว็บไซต์ประเภทบันเทิง รูปแบบการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่รับรู้ในรูปแบบวีดิทัศน์ รองลงมา รับรู้ในรูปแบบอักษร รูปแบบภาพ และรูปแบบเสียง

2. ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ต่อเนื่อง ติดขัด และประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ไม่ดีพอ

3. เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

3.1 ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เพศที่ต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คือ ปัญหาการใช้ภาษา ปัญหาทางสายตา และปัญหาทักษะในการพิมพ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ ตำบลเพิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. ของทุกวัน เพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ เพื่อค้นหาข้อมูลด้านการบันเทิง ด้านสุขภาพและอนามัย ด้านการเกษตร ด้านการกีฬา และข้อมูลด้านการลงทุน และรับรู้สารสนเทศในรูปแบบวีดิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ มัยงพงษ์ และเกื้อกุล ตาเย็น (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุสามารถรับชมภาพยนตร์และฟังเพลงบนอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความบันเทิงเริงใจ ทำให้คลายความเครียดได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเข้าถึงและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารธุรกิจ สุขภาพ ความบันเทิง อ่านข่าวสาร ทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ สื่อสารระหว่างเพื่อน และการพัฒนาอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุ ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2. ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุตำบลเพิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับมาก ปัญหาสำคัญคือมีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา และไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทำให้ผู้สูงอายุไม่ชำนาญด้านภาษาจึงมีปัญหาในเรื่องของการแปลเนื้อหาที่ต้องการ หรือแปลคำสั่งของโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ และเมื่อมีอายุที่มากขึ้นจึงมีปัญหาด้านสุขภาพตา ทำให้เป็นอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชิตา อุปถัมภ์ (2559) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคใน

การแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศ การรู้สารสนเทศ การศึกษา สภาพแวดล้อม และภาษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา คชาทอง (2545) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุที่พบมากที่สุด คือ ขาดคำแนะนำในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล รองลงมา ขาดคำแนะนำในการสืบค้นข้อมูล และการใช้ภาษาอังกฤษในบางเว็บไซต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลเนตร์ แก้วบุตดี (2561) ที่พบว่า ผู้เกษียณอายุราชการ มีปัญหาการรับสารสนเทศด้านสุขภาพสายตาสงูสุด

3. เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

3.1 ผู้สูงอายุตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เพศชายและเพศหญิง มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3.2 ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาต่างกัน และด้วยองค์ความรู้ในแต่ละระดับการศึกษามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้สูงอายุมีลักษณะระหว่างบุคคลต่างกันในแต่ละระดับการศึกษา ดังที่ ลฎาภา แผนสุวรรณ และจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์ (2562) กล่าวว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด อายุเท่าใด การศึกษาในระดับใด และมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมากเท่าใด ก็ย่อมต้องการเรียนรู้เทคโนโลยีเพิ่มเติม ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีระดับการศึกษาใดก็จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้อาจใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข เพราะการศึกษาเรียนรู้ขึ้นนั้นไม่มีใครแก่เกินเรียนนั่นเอง

3.3 รายได้แตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุมีรายได้ต่างกัน ทำให้การเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ มัยงพงษ์ (2556) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป สามารถเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการในการฝึกอบรมกับวิทยากร และเลือกหลักสูตรในการเข้าอบรมได้มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพล บันทัดทอง (2557) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 7,001–15,000 บาท มีความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ยังคงประกอบอาชีพของตัวเอง ทำให้มีโอกาสได้ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่า เช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 7,000 บาท อาจมีอายุมากแล้วจึงมีรายได้ต่ำทำให้มีโอกาสใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยลงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีนโยบายในการกำหนดอัตราค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่ต่ำกว่าค่าบริการปกติ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัย และพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเลือกประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจากพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุกำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อีกทั้งควรศึกษาวิจัยเพื่อใช้ในการนำไปพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจนทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้กับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กมลเนตร์ แก้วบุตดี. (2561). การรับสารสนเทศของผู้เกษียณอายุราชการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กันตพล บันทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- จักรภัทร เครือฟัก และรุจโรจน์ แก้วอุไร. (2564). สื่ออินโฟกราฟิกกับการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤติโควิด-19. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 17 (1), 47-66.
- โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2561). ย้อนรอยอดีต ของอินเทอร์เน็ต มีที่มาที่ไปอย่างไร. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 30, 2564, จาก <https://www.tot.co.th/blogs/>
- พรชิตา อุปถัมภ์. (2559). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ. วารสารปาริชาติ, 29 (2), 72-80.

- ลฎาภา แผนสุวรรณ และจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีในยุค หลอมรวมเทคโนโลยี ของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 14 (2), 99-117
- ศิริพร ชิตพันธ์. (2542, เมษายน-มิถุนายน). การประเมินค่าสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต. *ห้องสมุด*, 43 (2), 18- 25.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). “สูงวัย” ยุคใหม่หัวใจติดเน็ต. ค้นเมื่อ กันยายน 4, 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/854410>
- สิทธิชัย คุเจริญสิน. (2558). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพัตรา คชาทอง. (2545). การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่ม OPPIY Club. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). ค้นเมื่อ เมษายน 25, 2565, จาก <https://www.mcu.ac.th>.
- อารีย์ มัยยพงษ์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อารีย์ มัยยพงษ์ และเกื้อกุล ตาเย็น. (2559). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี ของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อารียา ศรีแจ่ม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐกิจดิจิทัล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.) New York: Harper and Row.